

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА КОМУНАЛЬНІ СУБСИДІЇ

Л. В. КУЦИНА, ст. викл. кафедри філософії та суспільних наук

А. А. ВОРОНКОВА, канд. екон. наук, доц.,

доц. кафедри менеджменту, економіки та маркетингу

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Категорія «права людини» здається настільки звичною, ніби існувала завжди, а тому не викликає сумнівів. Що ж до філософії прав людини, то вона:

– являє собою систему певних морально-правових норм, що регулюють відносини між окремим індивідом і суспільством в особі владних інституцій, сукупність уявлень про реальний та ідеальний устрій суспільства;

– означає, що кожна людина володіє абсолютним правом на певні блага;

– спрямована на розв'язання проблем соціальної справедливості.

Сучасний етап в історії людства характеризується як епоха глобального розвитку продуктивних сил і економічних можливостей. Водночас сьогодні ми є свідками численних воєн і міжнародних конфліктів, тероризму, корупції, нерівності у відносинах розподілу, експлуатації людини людиною. І як наслідок – руйнація матеріальних і духовних цінностей та нестабільність суспільства.

У цих умовах реалізація прав людини супроводжується значними внутрішніми суперечностями і соціальними протиріччями. Хоча саме життя у соціумі вже означає самовідмову людини від певної частини своєї свободи на користь інших членів суспільства. Тобто, людина, ніби добровільно, обмежується у своїх правах. Ситуація загострюється, коли держава примусово обмежує права громадян, змушуючи їх діяти всупереч своєму бажанню. А далі, з метою не допустити загострення соціальної напруги, держава використовує механізм соціальної допомоги, а точніше «нав'язує» допомогу і тим самим знову порушує права людини. Саме така ситуація склалася в Україні із комунальними субсидіями.

Комунальні субсидії – це субсидії, які надаються неплатоспроможним громадянам на покриття комунальних витрат. Але проблема України полягає в тому, що до цієї категорії громадян належить лівова частка працездатного населення країни, тоді як в інших країнах цей показник складає 2-5%. Це означає, що людина, яка є економічно активною і зайнятою, не може забезпечити задоволення своїх фізіологічних потреб. Базовою класифікацією потреб людини є ієрархія потреб, запропонована А. Маслоу. Ця теорія ґрунтується на тому, що найважливішим стимулом людської діяльності є прагнення до задоволення своїх потреб, які розподіляються на п'ять рівнів і мають ієрархічну структуру, тобто можуть бути впорядковані в міру зростання їх важливості для людини. Найважливішими є саме фізіологічні потреби (потреби в їжі, воді, сні, наявності притулку, де можливий повноцінний відпочинок, – все, що забезпечує життєдіяльність людини на належному рівні). Рівень потреб зростає разом із розвитком виробництва, а реалізація права на певні блага можлива лише за умови реалізації права на гідну працю – «продуктивна праця, яка є вільною, в нормальних умовах, розвиває і не принижує гідність людини, передбачає справедливу оплату, соціальні гарантії, відсутність дискримінації на робочому місці, забезпечення всієї сукупності трудових прав, а також можливість реалізувати здібності і особисті прагнення людини» [1].

Аналізуючи ситуацію, яка склалася в Україні із тарифами на газ, з одного боку, і з ціною на робочу силу, з іншого, маємо визнати порушення прав людини. А запропонована державою, з метою стабілізації ситуації, політика субсидування є неефективною, оскільки зберігає умови для зловживань із суспільними коштами, не стимулює до зменшенню споживання блакитного палива у комунальній сфері, мотивує українців до нелегальної зайнятості і трудової міграції та здатна вирішувати лише завдання влади – не допустити масштабних неплатежів за підвищеними тарифами і знизити градус невдоволення у суспільстві.

Комунальні субсидії, які мали б допомагати реалізації прав людини, навпаки, загострюють соціальні конфлікти між тими, хто отримує субсидію, і тими, хто має працювати на субсидію. А, враховуючи масштабність (більше 4 млн. домогосподарств отримують субсидії, середній розмір субсидії – 1,5 тис. грн.); неофіційне працевлаштування (коли субсидії дістаються особам, чий доходи приховані в тіні); складний, вірніше незрозумілий, механізм розрахунку розміру субсидій, їх негативний вплив важко переоцінити. Сьогодні до негативних наслідків субсидування додається ще й політична складова – спокуса перетворити субсидії із механізму підтримки конкретних громадян на спосіб підкupu населення в обмін на політичну лояльність

Чи існує вихід із цієї ситуації? Так, і до способів вирішення проблеми «тарифомору» належать: економічно обґрунтована ціна на газ; гідна ціна людської праці; гідна пенсія. Але для реалізації цих способів потрібен час і кошти, а тому спершу необхідно реформувати сам механізм надання субсидій на основі субсидування ціни газу, що дасть можливість державі гарантувати всім громадянам рівність і соціальну справедливість у реалізації їх права на отримання блакитного палива. Це означає, що кошти, які раніше витрачалися на субсидії, держава використовує на зниження ринкової ціни газу і запроваджує систему диференціації ціни в залежності від обсягу споживання (наприклад, 300 м³ газу за ціною 3 грн. за 1 м³, наступні 300 м³ за ціною 6 грн. за 1 м³, і т.п.). Це працюватиме як автоматичний, вбудований стабілізатор і виконуватиме одночасно декілька важливих завдань: стимулюватиме ощадливість, а не марнотратство, оскільки залежність між обсягом споживання газу і його ціною є зрозумілою, а результат – регульованим; унеможливить зловживання у процесі нарахування і використання субсидій; сприятиме зниженню трудової міграції; дасть можливість Україні реалізувати шанс на енергонезалежність.

Література

1. Доклад Генерального Директора Международного бюро труда (МБТ) на 87-й сессии Международной конференции труда. Женева, июнь, 1999 г. 106 с.